

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Samlede Værker II Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

Citation: Jacobsen, J. P.: "Samlede Værker II Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker II Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. 287. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-jacob02val-shoot-idm140366212778032.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Værker II Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

XIV

Det er Efteraar nu, der er ingen Blomster mer paa Gravene deroppe paa Kirkegaarden, og Løvet ligger brunt, og muldnende i Væden, under Træerne i Haven paa Lønborggaard.

I de tomme Stuer gaar Niels Lyhne omkring i et bittert Tungsind. Der er Noget blevet brudt i ham den Nat, da Barnet døde, han har mistet Tilliden til sig selv, sin Tro paa Menneskets Magt til at bære det Liv, det faar at leve. Tilværelsen var bleven gisten, og dens Indhold sived meningsløst bort til alle Sider.

Det kunde ikke nytte, han kaldte hin Bøn, han bad, en Faders vanvittige Raab om Hjælp for sit Barn, skjøndt han vidste, at Ingen kunde høre Raabet. Han havde vidst hvad det var han gjorde midt i sin Fortvivlelse. Han var bleven fristet og han var falden; det var et Syndefald, et Frafald fra sig selv og fra Ideen. Det var vel saa, at Traditionen havde været for stærk i hans Blod; Menneskeslægten havde i saa mange tusind Aar altid raabt irnod Himlen i sin Nød, og nu havde han givet efter for denne nedarvede Trang; men han skulde staaet imod 288 som mod et slet Instinkt, han vidste jo dog, lige til de inderste Fibre i hans Hjærne, at Guder vare Drømme og at det var en Drøm han flygted til, saasnart han had, lige saa godt som han i gamle Dage, naar han kastede sig i Fantasteriets Arme, havde vidst det var Fantasteri. Han havde ikke kunnet bære Livet som det var, han havde været med til at kæmpe om det Største, og havde i Kampens Haardhed svigtet den Fane, til hvilken han havde svoret; thi det Nye, Atheismen, Sandhedens hellige Sag, hvad Maal havde det Altsammen, hvad var det Altsammen andet end Flitterguldsnavne for det ene Simple: at bære Livet som det var! bære Livet som, det var og lade Livet forme sig om Livets egne Love.

Det kom ham for, som om hans Liv var sluttet af hin kvalfulde Nat; det der kom efter, kunde aldrig blive Andet end interesseløse Scener, der var heftet bag til femte Akt, efter at Handlingen var spilt til Ende. Han kunde jo gjerne tage sin gamle Livsanskuelse op igjen, hvis han havde Lyst, men een Gang var han falden Faldet, og om han senere skulde komme til at gjentage det eller ikke at gjentage det, det var lige ligegyldigt, det ene som det Andet.

Det var den Stemning, hvori han hyppigst gik omkring.

Saa var det den Novemberdag kom, da Kongen døde, og Krigen mer og mer begyndte at true, 289 Snart fik han ordnet sine Sager paa Lønborggaard, og meldte sig saa som Frivillig.

Uddannelsens Kjedsommelighed var ham saare let at bære, det var jo saa overordenlig Meget ikke at være et overflødigt Menneske længer, og saa da han kom over til Armeen, den evindelige Kamp der med Kulden, Utøj, Ubekvemmeligheder af enhver Art, alt dette, som jog Tankerne I Hus, saa de kun kunde beskæftige sig med det, der var lige udenfor Døren, det gjorde ham næsten munter, og hans Helbred, som havde lidt en Del ved det sidste Aars Sorger, blev hel fortræffelig igjen.

En trist Dag i Marts blev han saa skudt i Brystet.

Hjerrild, der var Læge ved Lazarethet, sørgede for, at han blev lagt ind i en mindre Sal, hvor der kun var fire Senge. Den ene af dem, der var derinde, var skudt i Rygraden, og laa ganske stille; den Anden havde sit Saar i Brystet, han havde ligget der et Par Dage, og fantaserede hele Timer i Træk med hastigt udtalte, a f snubbede Ord; den Sidste endelig, som laa nærmest Niels, var en stor, stærk Bondekarl, med tykke, runde Kinder; han var bleven ramt i Hjærnen af en Granatstump, og uafladeligt, Time ud og Time ind, løftede han, omtrent hvert halve Minut, paa een Gang højre Arm og højre Ben i Vejret og lod dem saa straks falde tilbage igjen, ledsagende Bevægeisen med et lydeligt, men dumpt og tonløst: Haah-hoh, 290 altid i samme Takt, altid nøjagtig ens, haati, naar han løftede Lemmerne, hoh, naar de faldt ned.

Der laa Niels Lyhne. Kuglen var gaaet igjennem hans højre Lunge og var ikke kommen ud. I Krigen kan der ikke gjøres mange Omsvøb, og han fik at vide, at han ikke havde megen Udsigt til at leve.

Det undrede ham, for han følte sig ikke dødsens, og havde ikke store Smerter i sit Saar. Men snart kom der en Mathed, som sagde ham, at Lægen havde Ret.

Det skulde altsaa blive Enden. Han tænkte paa Gerda, han tænkte meget paa hende den første Dag, men stadigt forstyrredes han af det underlige, kølige Blik, hun havde havt, da han sidste Gang tog hende i sine Arme. Hvor vilde det ikke have været skjønt, smertelig skjønt, om, hun lige til det Sidste havde klamret sig til ham, og ikke sluppet ham med sit Øje, før Døden gjorde det mat, nøjet med at have levet sit Liv ud til dets sidste Aandedrag ved det Hjærte, der havde hende saa kjær, i Stedet for i den sidste Stund at vende sig fra ham, for at frelse sig over til mere Liv, mere Liv endnu.

Den anden Dag paa Lazarethet blev Niels mer og mer tungsindig af den kvalme Dunst derinde, og

Længslen efter frisk Luft og Ønsket om at leve, var sælsomt snoet sammen for hans Tanke. Der havde dog været meget Skjønt i Livet, tænkte han, naar han mindedes det friske Pust ved Stranden hjemme, 291 det svale Sus i Sjællands Bøgeskove, den rene Bjærgluft i Glarens og Gardasøens bløde Aftenbrise. Men tænkte han paa Menneskene, blev han saa syg igjen i Sindet. Han kaldte dem for sig een for een, og Allesammen gik de ham forbi og lod ham ene, og ikke een blev der tilbage. Men hvordan havde ogsaa han holdt fast ved dem, havde han været trofast? det var blot det, han havde været langsommere til at slippe. Nej, det var ikke det. Det var det store Triste, at en Sjæl er altid ene. Det var en Løgn hver Tro paa Sammensmeltning mellem Sjæl og Sjæl. Ikke den Moder, der tog En paa sit Skjød, ikke en Ven, ikke den Hustru, der hvilede ved Ens Hjærte ...

Henimod Aften blev der Uro i Saaret, og Smerterne tog stadigt til.

Hjerrild kom og sad hos ham et Øjeblik om Aftenen, og vendte tilbage ved Midnatstid, og sad der længe. Niels led meget og stønnede i Pine.

"Et Ord i Alvor, Lyhne," sagde Hjerrild, "vil De se en Præst?"

"Jeg har ikke mer med Præster at gjøre end De," hviskede Niels forbitret.

"Der er ikke Tale om mig, jeg lever og er rask, lig ikke og pin Dem med Deres Anskuelse, Folk, der skal dø, har ingen Anskuelse, og det er ogsaa lige meget med dem, de har, Anskuelse er kun til at leve paa; i Livet der gjør de deres Nytte. Kan det hjælpe et eneste Menneske, at de dør i een 292 Anskuelse eller en anden? Tro De mig, vi har jo Allesammen lyse, bløde Minder fra vor Barndom, jeg har set saa mange Snese dø, det trøster altid at faa de Minder frem. Lad os være ærlige, vi kan være, hvad vi vil kalde det, vi kan dog aldrig faa den Gud helt ud af Himlen, vor Hjørne har for mange Gange tænkt sig ham deroppe, det er ringet ind i den og det er sunget ind i den, fra vi var ganske smaa."

Niels nikkede.

Hjerrild bøjede sig ned mod ham, for at høre, om han vilde sige Noget.

"De mener det godt," hviskede Niels, "men," og han rystede bestemt paa Hovedet.

Der blev længe stille derinde, kun Bondekarlens evige Haah-hoh, Haah-hoh, hamrede langsomt Tiden i Stykker.

Hjerrild rejste sig. "Farvel, Lyhne," sagde han, "det er dog en smuk Død, at dø for vort stakkels Land."

"Ja," sagde Niels, "men det var dog ikke paa den Maade vi drømte om at komme til at gjøre Fyldest, den Gang, for længe, længe siden."

Hjerrild gik; da han kom ind paa sin Stue stod han længe ved Vinduet og saae op imod Stjærnerne. "Dersom jeg var Gud," mumlede han, og i Tankerne fortsatte han, "vilde jeg da langt heller gjøre den salig, der ikke omvender sig paa det Sidste."

Smerterne blev hæftigere og hæftigere for 293 Niels, huggede og huggede ubarmhæjrtigt derinde i Brystet, blev saa ulideligt ved. Det kunde have været saa godt at have en Gud at klage og bede imod.

Imod Morgenstunden begyndte han at fantasere, Betændelsen var i fuld Gang.

Og saadan blev det ved i to Døgn endnu.

Sidste Gang Hjerrild saae til Niels Lyhne, laa han og fablede om sin Rustning og om, at han vilde dø staaende.

Og endelig døde han da Døden, den vanskelige Død.